

Спојувања помеѓу претпријатија - концентрации согласно Законот за заштита на конкуренцијата

Глава трета од Законот за заштита на конкуренцијата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 145/10, 136/11, 41/2014, 53/16, 83/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ 208/24 и 16/25) (Законот) се однесува на контрола на концентрациите.

Законот во овој дел:

- дефинира што се смета за концентрација;
- ги дефинира условите кои треба концентрациите да ги исполнат за да подлежат на обврската за задолжително пријавување на концентрацијата до Комисијата за заштита на конкуренцијата (Комисијата) и
- ги дефинира критериумите врз основа на кои се врши оценка на концентрациите, односно критериумите врз основа на кои Комисијата одлучува дали ќе ја дозволи концентрацијата или ќе ја забрани.

Што се смета за концентрација согласно Законот?

Согласно член 12 од Законот, концентрација настанува со промена на контролата на долгорочна основа.

Како концентрација, односно промена на контрола на долгорочна основа согласно Законот се смета:

- спојување на две или повеќе претходно независни претпријатија или делови од претпријатија или
- стекнување на директна или индиректна контрола над целото или делови од едно или повеќе други претпријатија од едно или повеќе лица кои веќе контролираат најмалку едно претпријатие (во случај кога контрола над претпријатие стекнува физичко лице кое веќе има контрола над друго претпријатие) или
- стекнување на директна или индиректна контрола над целото или делови од едно или повеќе други претпријатија од едно или повеќе претпријатија (стекнување на заедничка контрола исто така се смета за концентрација). Кога претпријатието било под единствена контрола на едно лице, а по трансакцијата лицето кое имало контрола ќе продолжи да има заедничка контрола со друго лице исто така се смета за концентрација. Кога претпријатието било под заедничка контрола, а по трансакцијата над него одредено претпријатие ќе стекне единствена контрола (вклучувајќи и стекнување на контрола од физичко лице кое веќе контролира едно или повеќе претпријатија) исто така се смета за концентрација, дури и во случај кога лицето кое стекнува единствена контрола претходно имало заедничка контрола.

Начин на стекнување на контрола

Стекнувањето на контрола може да е преку купување на акции, удели, зголемување на основната главнина, купување на дел од имотот, со договор (право на користење на целиот

или дел од имотот на претпријатието или врз основа на права или договори кои даваат можност за одлучувачко влијание врз составот, гласањето или донесувањето на одлуки од органите на претпријатието) или на друг начин пропишан со закон.

Создавањето на заедничко вложување (joint venture), кое на долгорочна основа ќе врши активности на автономна економска целина исто така се смета за концентрација.

За концентрација не се смета кога:

- 1) банки, штедилници и други финансиски институции или друштва за осигурување чии редовни активности опфаќаат правни работи и тргување со хартии од вредност, привремено стекнуваат хартии од вредност со намера тие повторно да се продадат во рок од една година од моментот на нивното стекнување и доколку гласачките права од тие хартии од вредност не се вршат со намера да се влијае на конкурентското однесување на претпријатието на пазарот;
- 2) контролата се врши од страна на застапник на друштво во стечајна постапка или во постапка на ликвидација;
- 3) инвестиционите фондови стекнуваат капитален интерес во претпријатија, под услов тие да ги вршат стекнатите права единствено со цел да се задржи полната вредност на нивното вложување и доколку не се врши влијание на конкурентското однесување на претпријатијата на пазарот;
- 4) реструктурирањето внатре во групацијата не претставува концентрација. Согласно Законот, концентрацијата постои кога има промени во контролата. Внатрешното реструктурирање во рамки на група (поврзани) претпријатија не претставува концентрација. Ова се применува, на пр. на зголемување на уделот на акциите/уделите каде нема промени во контролата или активности за реструктурирање како што се спојување на поврзани претпријатија, или промена на контролата над претпријатијатие, а стекнувачот на контрола е исто така дел од групата (поврзано претпријатие/ владеачко или зависно претпријатие во рамките на истата група на која и припаѓа и претпријатието над кое се стекнува контрола). Концентрација настанува само доколку трансакцијата доведе до промена во квалитетот на контрола во едно претпријатие и оттаму не е веќе чисто внатрешна промена.

Дали за секоја концентрација задолжително се поднесува известување до Комисијата?

Доколку одредена трансакција претставува концентрација до Комисијата задолжително се доставува известување само доколку учесниците во концентрацијата исполнуваат одреден/и услов/и.

Имено согласно член 14 од Законот, известување за концентрација до Комисијата се поднесува, ако:

- 1) заедничкиот вкупен годишен приход на сите претпријатија учесници, остварен со продажба на стоки и/или услуги на светскиот пазар, го надминува износот од 10 милиони евра во денарска противвредност (при песметката се земаат и приходите остварени во

Република Северна Македонија) остварен во деловната година што и претходи на концентрацијата, при што најмалку еден учесник мора да биде регистриран во Република Северна Македонија и/или

2) заедничкиот вкупен годишен приход на сите претпријатија учесници, остварен со продажба на стоки и/или услуги во Република Северна Македонија го надминува износот од 2,5 милиони евра во денарска противвредност, остварен во деловната година што и претходи на концентрацијата и/или

3) пазарниот удел на еден од учесниците изнесува повеќе од 40% или вкупниот пазарен удел на учесниците во концентрацијата на пазарот изнесува повеќе од 60% во годината што и претходи на концентрацијата.

Како се пресметува приходот за да се утврди дали концентрацијата подлежи на обврска за известување?

Согласно член 16 од Законот за целите на примена на член 14 од Законот вкупниот приход се состои од износите остварени со продажба на стоки произведени во редовното работење на претпријатието, како и од износите од услугите што претпријатието ги дава во своето редовно работење, а остварени во деловната година што и претходи на концентрацијата, по одземање на продажните рабати (попусти) и на данокот на додадена вредност и другите јавни давачки директно поврзани со приходот.

Доколку еден од учесниците е поврзано претпријатие, при пресметување на неговиот вкупен приход, сите претпријатија што се поврзани на таков начин ќе се третираат како едно претпријатие (вкупниот приход го опфаќа приходот на претпријатието кое стекнува контрола и сите негови владеачки и зависни претпријатија и нивните владејачки и зависни претпријатија, вкупниот приход на претпријатието над кое се стекнува контрола го опфаќа и приходот на сите негови зависни претпријатија и нивните зависни претпријатија). Доколку контролата се стекнува од физичко лице вкупниот приход го опфаќа вкупниот приход на претпријатијата во сопственост на физичкото лице и сите зависни претпријатија на тие претпријатија.

Кога се пресметува вкупниот приход на поврзаните претпријатија не се земаат предвид износите остварени од продажбите на стоки и/или давањето на услуги помеѓу нив.

Во случај кога концентрацијата се однесува на стекнувањето на дел или делови од имотот на едно или повеќе претпријатија, без разлика дали тие делови се формирани како посебни правни субјекти, при пресметувањето на приходот остварен од страна на претпријатието што го продава тој имот, се зема предвид само приходот од имотот кој е предмет на стекнување.

За банките, штедилниците и другите финансиски институции вкупниот приход се утврдува според вкупниот приход остварен од редовното работење во деловната година што и претходи на концентрацијата.

За друштвата за осигурување, вкупниот приход се утврдува според вредноста на бруто пресметаните премии на учесниците во деловната година што и претходи на концентрацијата.

Кој има обврска да поднесе известување за концентрација?

Ивестување за концентрација поднесува стекнувачот на контрола, а при стекнување на заедничка контрола заедничко известување поднесуваат стекнувачите на заедничката контрола. Кога претпријатието било под единствена контрола на едно лице, а по трансакцијата лицето кое имало контрола ќе продолжи да има заедничка контрола со друго/други лице /лица заедничко известување поднесуваат сите лица кои ќе имаат заедничка контрола (вклучувајќи го и лицето кое претходно имало самостојна контрола).

Кога се поднесува известување за концентрација?

Учесниците во концентрацијата се должни до Комисијата да достават известување за концентрацијата пред нејзиното спроведување, а по склучувањето на договорот за спојување, договор за стекнување на удели, објавувањето на јавната понуда за откуп и сл., односно по донесување на актот од кој е јасно видлива намерата да се случи концентрацијата како и структурата на концентрацијата.

Концентрацијата не смее да се спроведе пред Комисијата да донесе решение со кое се одобрува концентрацијата (се утврдува дека концентрацијата е во согласност со Законот).

Како се поднесува известување за концентрација?

Ивестувањето за концентрација се поднесува согласно Уредбата за формата и содржината на известувањето за концентрација и потребната документација која се поднесува заедно со известувањето („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/12), достапна и на веб страната на Комисијата www.kzk.gov.mk

Што доколку е спроведена концентрацијата а не е поднесено известување?

Доколку концентрацијата се спроведе пред да се поднесе известување и/или пред Комисијата да донесе решение со кое се одобрува истата, на стекнувачот/чите на контрола ќе му/им се изрече глоба во износ до 10% од вредноста на нивниот вкупен годишен приход, пресметан согласно член 16 од Законот.

Иако Законот за заштита на конкуренцијата уште од 2005 година утврдува обврска за претпријатијата, доколку се исполнети законските услови да пријават концентрација пред нејзино спроведување, во изминатата година Комисијата имаше зголемен број на предмети по кои водеше постапка и изрече глоба за непријавени концентрации во кои учесници во концентрацијата биле домашни претпријатија. Со цел да не дојде до вакви прекршувања на Законот во иднина поради недоволна запознаеност на претпријатијата со законската обврска, Комисијата смета дека е корисно, преку ова кратко известување, претпријатијата да се запознаат со своите законски обврски.

За секоја непријавена концентрација, за која постоела обврска да биде пријавена до Комисијата, Комисијата како и до сега ќе води прекршочна постапка и ќе изрекува глоба, која согласно Законот е доста ригорозна, односно до 10% од приходот на претпријатието кое имало обврска да достави известување (доколку претпријатието е дел од групација глобата е до 10% од приходот на ниво на групација).

За сите дополнителни информации Комисијата за заштита на конкуренцијата Ви стои на располагање.

Контакт:

Тел. 02 3298 666

e-mail: kzk@kzk.gov.mk

valentina.nikolova@kzk.gov.mk